

A templomkert

Írta BALÁZS JÓZSEF

Hajnalba keltette az anyja.

– Menj el édes fiacskám, én nem tudok menni, rengeteg a dolgom. Menj el a templomba, hátha megsegít az Isten és hazajön apád a hadifogságból, segíts rajtam...

Az anyja megmosdatta, majd egy szelet zsíros kenyeret adott a kezébe.

Elindult ministrálni.

Egyedül volt, a kora reggeli misére nem jött el senki. A pap egyedül imádkozott, majd a sekrestyében azt mondta Fábián Kristófnak:

– Megijesztették az embereket, nem jönnek templomba, de az Isten mindent tud és mindent lát...

– Igen – válaszolta Kristóf. – Az Isten mindent tud és mindent lát – és ezen a reggelen biztos volt benne, éppen akkor, amikor senki se jött el a reggeli misére.

Kiment a sekrestyéből, megállt a templomkertben. Kivette a zsebéből a savanyú cukorkát, a barna csomagolópapírban a kicsike rózsaszínű cukorszemek mintha éltek volna, úgy mozdultak meg. Félve nyúlt az első szemért, beosztotta magának, hogy egész délelőtt tudjon mit szopogatni. Mielőtt a szájába vette volna, megsimogatta.

Leült a tölgyfa tövébe. Kétszeresen is boldog volt: ott lapult a cukorka a zsebében, és segített az anyján is. Ha a sok munkája miatt nem tudott eljönni, itt volt ő helyette is, imádkozott helyette. Igaz, hogy nem hangosan, bár a pap mindig biztatta, hogy „hangosan, Fábián, fiam, hangosan...”

*

Az apjáról csak annyit tudott, hogy „hadifogságba tette az ellenség”. Így beszélt róla az öreg Jakab, a szomszéd. És az öreg azt is mondta, hogy nem tudni, mikor engedik haza. „Merthogy az első háborúban egy magyar átlagban hat évig volt hadifogságban, ezt én pontosan kiszámítottam, a postástól megszereztem az adatokat, így tehát ebben a háborúban sem lehet jobbra számítani... Hat év... Ennyire...”

Az anyja csak hallgatta, amit az öreg Jakab magyarázott, főtt krumplit eszegetve, és fejét vakargatva a tornácon. Az öreg a kezét nem tudta kiegyenesíteni, „sok földet összeturkált már vele”, egyébként is „majd kisimul a föld alatt”, emelte fel a hangját.

„Egyébiránt az Isten majd elrendezi, hogy egyenes legyen mindnyájunk keze.”

Fábián ott ült a tornácon az öreg mellett, kinyújtotta a lábát és úgy nézett maga elé. Aztán a fiára bámult, majd a kert felé, mintha várná a férjét a fogságból.

Kristóf tudta ezt: le is ment a kert alá, hátha meglátja az apját, ahogy hazafelé tart a kert alatt, a szekérúton. De nem látott senkit. A vadgalambok búgtak, a harkály ütögette a korhadt fák nyílásait, a sárgarigó hangja néha elért hozzá a Kászoni-féle tanyáról. Visszament a tornáchoz, az öreg Jakab okoskodását hallgatta. „Nem

olyan nagy igazságtalanság az, ha görbék az ujjaim, az igazságtalanság mégiscsak a hadifogság. . . Merthogy a szegényembert viszik oda. De hát nem vak az Isten, lát-nia kéne, hogy kiket visznek oda, helyénvaló lenne, ha megakadályozná. Az Isten-nek ne csak a halál felett legyen uralma, de ilyenkor is, helyénvaló lenne, ha ilyenkor is megmutatná magát.”

Az öreg Jakabnak ízlett Fábiánné főtt krumplija. Úgy gondolta, ha már másképp-en nem tud segíteni az asszonyon, legalább szóval tartja, arról beszél, ami az asz-sonyot is foglalkoztatja.

Fábiánné meg csak azt ismételte: „Tudom, hogy él”. És tovább nézte az udvart.

Darazsak repkedtek a tornácon, a trágyadomb felől fekete és kék bogarak húztak át az udvaron. Ilyen kék bogarakat Kristóf a Kraszna fölött is látott már, hangtala-nul repültek és kikerülték a vízparton álldogálókat, míg a fekete bogarak itt az udva-ron minduntalan nekicsapódtak az ember arcának, bambán ütköztek meg az emberi világgal, mintha dühösek lettek volna rá.

Az öreg Jakab csak folytatta: „Én az első háborúban az Isonzónál voltam, a ta-rackos ágyút kezeltem, de még teleszkópom is volt, és nem akarja nekem senki elhinni, hogy a teleszkópban néztem a talját és ennek köszönhettem, hogy nem estem hadi-fogságba.” Mi az a teleszkóp? – kérdezte többször is Kristóf. „Ha én állok a hegy előtt, nem látok a hegyen túlra. A teleszkóppal meg látok. . . Hát ez az. . .” Az én apámnak nem volt teleszkópja? – kérdezte a kisfiú. „Ezt mi nem tudhatjuk”, vála-szolt az öreg. Lehet, hogy ellopták tőle, találta meg a megoldást Kristóf, de erre már az öreg Jakab nem tudott mit válaszolni.

*

A templomkertben már a második szem savanyú cukrot csúsztatta a szájába, egy kicsit el is álmosodott. Mégis korán keltette fel az anyja. Az útról se hallatszott zaj, néha ugyan elsuhant egy madár a feje felett, szárnyuk megérintette a tölgy leveleit, de a csendet és a reggel erősödő világosságát semmi sem törte meg. A tölgyfa ágai közé befurakodó fény egymást elfedő foltokat rajzolt, a kerítésnél rázuhant az éles fehérség a vékonyszárú rózsákra. A templomkert hirtelen azt a rózsaszínű festményt juttatta eszébe, amelyet a templom bejárata fölé akasztott ki a pap: a kép Isten Or-szágát, a paradicsomot ábrázolta; távol, a ködös messzeségben állatok legelésztek békésen, angyalok repdestek a felhők alatt, s a képen, egészen elől Jézus imádkozott. Így festett a földöntúli békeesség, amelyet élő ember soha el nem érhet, kizárólag csak a halála után. Erről beszélt a pap is az első hittanórán. Íme tehát a paradicsom. A képen azonban egyetlen élő ember sem látszik, az öreg Jakab sincs rajta és az any-ja sem, ahogyan ül a tornácon és a kert felé bámul, várja az apját. Leginkább mégis az apja hiányzik, egy teleszkóppal kellene figyelnie, hogy ott van-e a hegyen túl az el-lenség, mert csak így menekülhet meg a hadifogságból.

A tölgyfa tövében ült.

Innen pontosan látta a kerítésre tekeredett mezei rózsákat, fehérek voltak, kicsik, s némelyik mintha az ő szeme láttára nyílt volna ki.

Legalább annyira boldog volt, mint a képen imádkozó Jézus. Most biztos volt ab-ban, hogy ott lehet a közelében Isten, gyönyörködik benne, s ő is – bár nem látja – szereti őt.

A templom falához ment: benézett a bokrok mögé.

A fal tövében három cigány feküdt. Aludtak. Két férfi között hatalmas termetű nő, a mellére tette a kezét, mintha védené valamitől. Az egyik férfi szorosán a nő hátához tapadt, a másik kissé távolabb horkolt. Az asszonnynak felcsúszott a szoknyája, hosszú, vastag combjain megakadt a szeme. Sokáig figyelte őket, mert olyan mélyen aludtak, hogy nem vették észre. A fejüktől nem messze egy békát látott meg, sárga volt, gyorsan eltűnt a bokorban.

Visszament a tölgyfához, aztán tovább lépett és a kerítésre felfutott mezei rózsáknál megállt. Az ünnepélyes pillanatot erősítette az alvó cigányok jelenléte. Újra a tölgy koronájára tekintett, biztos volt benne, hogy az Isten ott lehet valahol, s tudja róla azt is, hogy hisz benne. Úgy gondolta, hogy a világban, bizonyára nagyon messze, léteznek olyan emberek, akik fénylenek. Az Isten is ilyen lehet, valamilyen fényesség, amely azonban mindenütt jelen van, csak az embernek hinnie kell benne és akkor maga is megtalálja.

Behunyta a szemét és az anyját látta maga előtt, a tornácon ül, néz a kertek alá, várja az apját...

Futásnak eredt a keskeny ösvényen: csak az volt a fontos, hogy minél előbb hazaérjen.

Nem az úton ment, a házak előtt, hanem a kertek alatt. Lehúzta a cipőjét, vállára akasztotta és úgy futott. Egyszer még el is kiáltotta magát: „Édesanyám!”, de ez csak egy önkéntelen kiáltás volt, tudta, hogy úgysem hallja meg az anyja, hogy is hallhatná meg, hiszen az ő kertjük még nagyon messze van, legalább két kilométerre. De, hogy a kertek alatt megy, megrövidíti az utat.

Fácánok ugrottak fel előtte, máskor utánuk futott volna, most nem törődött velük.

Tehénszékér jött vele szemben, megkérdezték tőle: „hova futsz te fiú, megzavartak?” de ő nem válaszolt, futott tovább, a savanyú cukrot szorongatta a kezében, már rég kivette a zsebéből, nehogy elhagyja. Szorította a cukorkát, érezte, hogy mindjárt olvadni fog, de mégis, így érezte biztonságban.

Elérte a kertjüket. Az anyja a szilvafák alatt ásott. Nem vette észre a fiát.

Már alig bírta venni a levegőt, már a lábai is elnehezedtek, de ahogy meglátta az anyját, mégiscsak összeszedte magát. „Édesanyám, édesanyám”, ismételte, de az anyja csak nem hallotta meg.

– Édesanyám, reggelre hazajön édesapám! – állt meg az anyja előtt.

Fábiánné kiegyenesedett, rámeredt a fiára, aztán az ásót a fának támasztotta, közelebb lépett hozzá.

Akkoriban virágozott az akác is: a kertek alja olyan volt, mint a mesebeli tájak, az akác fehérsége, mint a kihúzott hatalmas csillogó vitorlák, az ég aljáig vezette a szemet.

A gyerek nézte az anyját, még mindig az előbbi pillanatok bódultságában elismételte:

– Holnap reggelre hazajön édesapám...

Egy vadgalamb szállt arra a fára, amelyhez az anyja az ásóját támasztotta. Az anyja is észrevette a madarat, felpillantott a fára.

– Hazajön, tudom... – ismételte a kisfiú.

– Honnan tudod? – ocsúdott fel az anyja.

Nem tudott mit válaszolni, hazudni sem, erre a kérdésre nem készült fel, csak arra gondolt, hogy az anyja örülni fog és nem kérdez semmit.

– Nem jön az. . . Még onnan senki sem jött a faluba. . . Évekbe is beletelhet, amíg hazajön. . . – Fábiánné nyúlt az ásóért.

De csak nem hagyta nyugodni a dolog.

– Honnan szedted? Nem tán a madaraktól? – nézett fel a fára. A szája sarkában ott bujkált a megbocsátó mosoly.

Kristóf vett egy mély lélegzetet, odament az anyjához, belekapaszkodott a kötényébe, átölelte a térdét. Így maradt sokáig, az anyja engedte, hogy a kisfia feje belefúródjon az ölébe.

– Hallod, jön a vonat? – mondta a kisfiú.

Messze, a Kászoni-féle tanya alatt tényleg füttyült egy mozdony, visszhangzott tőle a határ, de aztán újra csak a néma kertek alja, a mozdulatlan határ vette körül őket.

Éjjel nem tudott elaludni. Ott könyökölt a kis ablak előtt, elhúzta a függönyt, várta, hogy megjelenik valaki, egy alak, egy férfi: az apja, mert csak ő jöhet ide. Az anyja felriadt a dunyha alatt, látta a kis ingben könyöklő fiát, felkelt, betakarta, majd eloltotta a lámpát.

Félálomban újra az a kép jelent meg előtte, ami a templomkertben: a rózsaszínű mező az imádkozó Jézussal. Ő is ott sétált ezen a mezőn, a fű nem sértette fel a talpát, s a levegő pontosan olyan volt, mint a templomkertben. Ott ült az anyja is, virágozott az akác, az öreg Jakab egy teleszkópban bámult, a teleszkópban pedig azt látta, hogy ő az apjával sétál, lepkét fognak, mellettük bárányok legelésznek, a három alvó cigány fölött turbékolnak a vadgalambok, az alvó nőnek még feljebb fújja a szél a szoknyáját. Aztán beborítja az árnyék a cigányokat is, csak egy zöld béka szeme világít, gondolkodó, moccanatlan békafej, nézi a horkoló cigányokat. Végül eltűnik az is, eltűnik a mező is, egyedül csak az apja közeledik, nagyokat lép, hazafelé tart, már befordult a kertjükbe.

